

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ประเภทการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะข้อความรู้ที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ของครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในด้านลักษณะของข้อความรู้ บริบทของข้อความรู้ และวิธีการศึกษาข้อความรู้ รายละเอียดและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

ประชากร

ประชากรในการวิจัยคือ วิทยานิพนธ์ของมหาบัณฑิตจากภาควิชาต่างๆจำนวน 10 ภาควิชาของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงปีการศึกษา 2525-2528 จำนวน 1,206 เล่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ลักษณะข้อความรู้ในวิทยานิพนธ์ของครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงปีการศึกษา 2525-2528 นี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์โดยใช้แบบวิเคราะห์ลักษณะข้อความรู้ของงานวิจัยทางการศึกษาซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ขั้นตอนในการสร้างแบบวิเคราะห์ลักษณะข้อความรู้มีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่ได้มีการรวบรวมและจำแนกงานวิจัยทางการศึกษา ได้แก่ Education Index, Educational Resources Information Center (ERIC), Current Index to Journals in Education (CIJE), สหบรรณานุกรมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, Dissertation Abstracts International, บทความย่อของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานการศึกษาระบบข้อมูลวิจัยของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจากเอกสารการรวบรวมงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และได้ไปสัมภาษณ์นักวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่รับผิดชอบในการพัฒนาระบบข้อมูลของงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 2 ท่าน เพื่อนำมาทำการสังเคราะห์กำหนดเป็นกรอบในการสร้างระบบจำแนกประเภทและลักษณะข้อความรู้ โดยกรอบที่ได้ในขั้นแรกนี้ประกอบด้วย 4 มิติ คือ ระดับการศึกษา โครงสร้างทางการศึกษา

เนื้อหาวิชา และ ลักษณะของข้อความรู้

2. นำกรอบในการจำแนกประเภทและลักษณะข้อความรู้ที่ได้จากข้อที่ 1 ให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา แล้วนำไปทดลองวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ของภาควิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา และภาควิชาประถมศึกษา ภาควิชาละ 5 เล่ม รวมทั้งสิ้น 15 เล่ม

3. จากการวิเคราะห์ในข้อ 2 พบว่า มีงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถจำแนกตามมิติทั้ง 4 มิติได้ จึงนำผลการวิเคราะห์ไปปรึกษา และขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นสมควรให้แก้ไขปรับปรุงกรอบดังกล่าว โดยขยายมิติของการสังเคราะห์เป็น 7 มิติ คือ ระดับการศึกษา โครงสร้างทางการศึกษา เนื้อหาวิชา กาล ลักษณะของคำถาม ลักษณะของการวิจัย และ พื้นที่ที่ศึกษา

4. นำระบบจำแนกข้อความรู้ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขในข้อ 3 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิจัยทางการศึกษาจากภาควิชาต่างๆ ซึ่งเป็นอาจารย์บัณฑิตศึกษาของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีความสนใจและมีประสบการณ์ในการใช้และผลิตงานวิจัยทางการศึกษา รวมทั้งสิ้น 24 ท่าน พิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหาสาระทางการศึกษา และความเหมาะสมในการใช้วิเคราะห์รายงานการวิจัยทางการศึกษาของระบบจำแนกข้อความรู้ โดยผู้วิจัยได้ไปพบผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อมอบเอกสารเกี่ยวกับการขอความร่วมมือในการพิจารณาระบบจำแนกข้อความรู้ (รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ข.) และขออนัดเวลาเพื่อทำการสัมภาษณ์ในภายหลัง

5. ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 24 ท่านตั้งแต่วันที่ 29 มกราคม 2530 ถึงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2530 แล้วนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ผลปรากฏว่า โดยส่วนรวมแล้วผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยว่าระบบจำแนกข้อความรู้ตามที่เสนอให้พิจารณานั้นมีความครอบคลุมและเป็นประโยชน์ แต่มีผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านเสนอให้ปรับปรุงระบบจำแนกข้อความรู้โดยให้เพิ่มมิติและข้อย่อยขึ้นไปอีก เพื่อให้ระบบมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้นในการใช้จำแนกข้อความรู้ทางการศึกษา นอกจากนี้ยังได้แนะนำให้ผู้วิจัยไปศึกษาการจัดประเภทงานวิจัยทางการศึกษาจาก Encyclopedia of Educational Research ซึ่งมีการแบ่งงานวิจัยตามสาระอย่างเป็นระบบ

6. นำสรุปผลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในข้อ 5 ไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา ผลการพิจารณาเห็นว่าสมควรปรับปรุงระบบจำแนกข้อความรู้ โดยเพิ่มมิติใหม่อีก 4 มิติ รวมทั้งสิ้น 11 มิติ และปรับปรุงข้อย่อยในบางมิติของมิติเดิม แล้วจัดกลุ่มมิติเหล่านี้ออกเป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ ด้านลักษณะของข้อความรู้ ด้านบริบทของข้อความรู้ และด้านวิธีการศึกษาข้อความรู้ ผลการปรับปรุงจึงทำให้ได้ระบบจำแนกลักษณะของข้อความรู้ของงานวิจัยทางการศึกษาที่ใช้เป็นโครงสร้างของแบบวิเคราะห์ลักษณะข้อความรู้ของงานวิจัยทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย

1. สถานภาพของวิทยานิพนธ์และผู้ทำวิทยานิพนธ์
2. ลักษณะของข้อความรู้
3. บริบทของข้อความรู้
4. วิธีการศึกษาข้อความรู้

ดังมีรายละเอียด คือ

ด้านที่ 1 ลักษณะของข้อความรู้ ประกอบด้วย

- มิติที่ 1 ประเภทของข้อความรู้
- มิติที่ 2 สาระทางการศึกษาของข้อความรู้ ซึ่งแยกย่อยออกเป็น
 1. พื้นฐานทางการศึกษา
 2. ส่วนประกอบทางการศึกษา และการจัดการศึกษา
 3. การวิจัยทางการศึกษา
 4. การศึกษาโครงการ
 5. อื่น ๆ

ด้านที่ 2 บริบทของข้อความรู้ ประกอบด้วย

- มิติที่ 3 ระดับการศึกษาของข้อความรู้
- มิติที่ 4 วิชาที่เกี่ยวข้อง
- มิติที่ 5 แหล่งของข้อมูล
- มิติที่ 6 หน่วยงานของประชากรที่ศึกษา ซึ่งแยกย่อยเป็น
 1. สังกัด
 2. พื้นที่ที่ศึกษา
- มิติที่ 7 ประเภทของข้อมูล

ด้านที่ 3 วิธีการศึกษาข้อความรู้ ประกอบด้วย

- มิติที่ 8 ประเภทของการวิจัย
- มิติที่ 9 ประเภทของระเบียบวิธีวิจัย
- มิติที่ 10 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
- มิติที่ 11 กาลของข้อความรู้

(รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ก.)

7. นำระบบจำแนกข้อความรู้ของงานวิจัยทางการศึกษาที่ได้ในข้อที่ 6 ไปสร้างเป็นแบบวิเคราะห์ลักษณะข้อความรู้ของงานวิจัยทางการศึกษา และคู่มือในการใช้แบบวิเคราะห์ลักษณะข้อความรู้ของงานวิจัยทางการศึกษา

8. เพื่อศึกษาว่าผู้วิจัยสามารถใช้แบบวิเคราะห์ลักษณะข้อความรู้ได้อย่างมีคุณภาพหรือ

ไม่ หรือข้อมูลที่ได้มีความตรงและความเที่ยงหรือไม่ จึงได้ดำเนินการตรวจสอบความตรงของข้อมูลที่ได้โดยการศึกษาความสอดคล้องของผลการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ จำนวน 50 เล่ม ที่ผู้วิจัยบันทึกอย่างเป็นอิสระกับอาจารย์ที่ปรึกษา และในการตรวจสอบความเที่ยงในการวิเคราะห์ของผู้วิจัย ได้ศึกษาความสอดคล้องของผลการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ จำนวน 50 เล่ม ที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ ซ้ำ 2 ครั้ง โดยใช้เวลาห่างกันประมาณ 2 เดือน

จากการศึกษาความตรง โดยสุ่มวิทยานิพนธ์ จำนวน 50 เล่มจากวิทยานิพนธ์ของมหานัทเทิต คณะครุศาสตร์ ในช่วงปีการศึกษา 2525-2528 ภาคีวิชาละ 5 เล่ม มาทำการวิเคราะห์อย่างเป็นอิสระกับอาจารย์ที่ปรึกษา ผลปรากฏว่า เมื่อถือว่าวิทยานิพนธ์ 1 เล่มมีข้อมูลทั้งหมด 13 หน่วย การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ จำนวน 50 เล่ม จึงมีข้อมูลทั้งหมด 650 หน่วย ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ตรงกับอาจารย์ที่ปรึกษา 610 หน่วย หรือร้อยละ 93.85 จึงสรุปว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยวิเคราะห์จากวิทยานิพนธ์ โดยใช้แบบวิเคราะห์ลักษณะข้อความรู้ของงานวิจัยทางการศึกษามีความตรง

ในการศึกษาความเที่ยงของการวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยได้สุ่มวิทยานิพนธ์ที่ได้ทำการวิเคราะห์แล้ว จำนวน 50 เล่ม มาทำการวิเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง โดยทิ้งช่วงห่างจากการวิเคราะห์ในครั้งแรกประมาณ 2 เดือน เพื่อดูว่าผลการวิเคราะห์ทั้ง 2 ครั้งสอดคล้องกันหรือไม่ ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ทั้ง 2 ครั้ง ได้สอดคล้องกัน 576 หน่วย จากทั้งหมด 650 หน่วย หรือคิดเป็นร้อยละ 88.62 แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยวิเคราะห์จากวิทยานิพนธ์ โดยใช้แบบวิเคราะห์ลักษณะข้อความรู้ของงานวิจัยทางการศึกษามีความเที่ยง

9. จัดนิมพ์แบบวิเคราะห์ลักษณะข้อความรู้ของงานวิจัยทางการศึกษา เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์วิทยานิพนธ์ทั้งหมดต่อไป

10. ปรับปรุงคู่มือในการใช้แบบวิเคราะห์ลักษณะข้อความรู้ของงานวิจัยทางการศึกษา (รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ก.) ซึ่งคู่มือประกอบด้วยความหมายของคำหรือข้อมูลที่ปรากฏในแบบวิเคราะห์ลักษณะข้อความรู้รวมทั้งตัวอย่างของงานวิจัย เพื่อให้ประกอบการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ทั้งหมดต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. คัดลอกจำนวนและรายชื่อผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ในช่วงปีการศึกษา 2525-2528 จากหนังสือพระราชทานปริญญาบัตร ของแผนกทะเบียนประวัติ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ และบันทึกข้อมูลลงในแบบวิเคราะห์ลักษณะ ข้อความรู้ของงานวิจัยทางการศึกษา ทั้งสิ้นจำนวน 1,206 เล่ม จากห้องสมุดคณะครุศาสตร์ และ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 2 ตุลาคม 2530 จนกระทั่งถึงวันที่ 14 มกราคม 2531 ในช่วงของการบันทึกข้อมูลในการวิจัยนั้นถ้ามีปัญหาหรือมีความไม่แน่ใจในการจำแนกข้อความรู้ในเรื่องใดผู้วิจัยก็นำมาปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาจนได้ข้อสรุปที่ตรงกัน แล้วจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหลือต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. ส่วนที่เป็นสถานภาพของวิทยานิพนธ์ และสถานภาพของมหาบัณฑิต โดยใช้การคำนวณหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ส่วนที่เป็นการวิเคราะห์ลักษณะข้อความรู้ในวิทยานิพนธ์ โดยใช้การคำนวณหาความถี่ ร้อยละ และใช้การวิเคราะห์เนื้อหาในส่วนที่เป็นปลายเปิด

ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอต่อไปในบทที่ 4

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย